

**Bonusvanhemman laiminlyöntivastuu henkeen ja
terveyteen kohdistuvissa epävarsinaisissa
laiminlyöntirikoksissa**

Rikosoikeuden yleiset opit
ON-työ

Laatija:
Suvi Särkinen

29.5.2026

Oppiaine: Rikosoikeus

Tekijä: Suvi Särkinen

Otsikko: Bonusvanhemman laiminlyöntivastuu henkeen ja terveyteen kohdistuvissa epävarsinaisissa laiminlyöntirikoksissa

Ohjaaja(t): Tatu Hyttinen

Sivumäärä: 18 sivua

Päivämäärä: 21.5.2026

Nyky-yhteiskunnassa yhä merkittävämpi osa perheistä poikkeaa perinteisestä ydinperhemallista. Tämän seurauksena lapsen arjessa keskeisessä asemassa biologisen vanhemman ohella voi olla myös muu aikuinen, kuten niin kutsuttu bonusvanhempi. Tämä muutos on lisännyt tilanteita, joissa lapsen hoiva ja arjen vastuut jakautuvat aikuisten kesken ilman, että bonusvanhemman oikeudellinen asema on selkeästi määritelty.

Tutkielmassa tarkastellaan edellytyksiä, joiden perusteella bonusvanhemman lapseen kohdistuva laiminlyönti voi tulla arvioitavaksi epävarsinaisena laiminlyöntirikoksena rikoslain 21 luvun henkeen ja terveyteen kohdistuvissa rikoksissa. Epävarsinaisissa laiminlyöntirikoksissa vastuu perustuu passiivisuuteen, eli toimimatta jättämiseen. Niinpä tarkastelun kohteena ovat tilanteet, joissa bonusvanhemman passiivisuus voi vaarantaa lapsen fyysisen turvallisuuden, terveyden tai hengen. Jotta bonusvanhemman rikosoikeudellinen vastuu voisi tulla arvioitavaksi, tulee hänellä kuitenkin lisäksi olla erityinen oikeudellinen velvollisuus toimia. Tämä edellyttää, että bonusvanhempi on laiminlyönnin rangaistavuutta koskevan rikoslain 3 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettussa vastuuasemassa.

Bonusvanhemman vastuuasema ei kuitenkaan perustu samalla tavalla vahvaan normatiiviseen sääntelyyn kuin vanhemman asema, minkä vuoksi sen sisältö on oikeudellisesti avoimempi. Tutkielman tarkoituksena on selvittää, millä edellytyksillä bonusvanhemman rikosoikeudellinen vastuuasema syntyy ja konkretisoituu laiminlyöntivastuuksi oikeuskäytännön ja oikeuskirjallisuuden perusteella. Tutkielma on metodiltaan lainopillinen ja siinä keskitytään voimassa olevan oikeuden tulkintaan. Lisäksi tutkielmalla on systematisoiva ulottuvuus, sillä sen pyrkimyksenä on muodostaa hajanaisista oikeuslähteistä johdonmukainen kokonaiskuva bonusvanhemman rikosoikeudellisesta vastuuasemasta.

Avainsanat: epävarsinainen laiminlyönti, erityinen oikeudellinen velvollisuus, laiminlyöntivastuu, vastuuasema

Sisällysluettelo

Bonusvanhemman epävarsinainen laiminlyöntivastuu epävarsinaisissa henkeen ja terveyteen kohdistuvissa laiminlyöntirikoksissa	I
Lähteet	IV
Lyhenteet	VI
1 Johdanto	1
2 Bonusvanhemman oikeudellinen asema	4
2.1 Oikeudellinen asema lapsen huollossa	4
2.2 Bonusvanhemman rooli perheessä	5
3 Epävarsinainen laiminlyöntirikos	7
3.1 Vastuuaseman normatiivinen perusta	7
3.2 Vastuuaseman konkreettinen arviointi	8
3.3 Bonusvanhemman tosiasiallinen asema laiminlyöntivastuun perustana	11
4 Bonusvanhemman rikosoikeudellisen vastuun rajat	15
4.1 Vastuuasemaoppi	15
5 Johtopäätökset	17

Lähteet

Kirjallisuus

Boucht, Johan., Frände Dan, SUOMEN RIKOSOIKEUS - Rikosoikeuden yleisten oppien perusteet. 2., uudistettu painos. PunaMusta Oy, Tampere 2019

Frände, Dan, Yleinen rikosoikeus. Edita Publishing Oy 2005.

Frände, Dan – Hyttinen, Tatu – Kallio, Heikki – Korkka-Knuts, Heli – Matikkala, Jussi – Tapani, Jussi – Tolvanen, Matti – Viljanen, Pekka – Wahlberg, Markus, Keskeiset rikokset. 5., uudistettu painos. Edita Publishing Oy 2023.

Jareborg, Nils, Skrifter från Juridiska Fakulteten i Uppsala 17. Essays in Criminal Law. Schmidts Boktryckeri AB 1988.

Korkka-Knuts, Helena – Helenius, Dan – Frände, Dan – Wahlberg, Markus, Yleinen rikosoikeus. 3., uudistettu painos. Edita Publishing Oy 2020.

Livson, Mikael, Epävarsinainen laiminlyöntirikos (Delictum commissivum per omissionem). Suomalainen lakimiesyhdistys 1949.

Luoto, Lauri, Samanarvoisuusvaatimus epävarsinaisen laiminlyöntirikoksen rangaistavuuden edellytyksenä. Lakimies 5/2023, s. 680–702.

Melander, Sakari, Kriminalisointiteoria – rangaistavaksi säätämisen oikeudelliset edellytykset. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja 2008.

Sutela, Mika, Rikokseen syyllistyminen mitään tekemättä – Epävarsinainen laiminlyöntirikos ja murha. Edilex 2021/10., 2021

Tapani, Jussi – Tolvanen, Matti – Hyttinen, Tatu, Rikosoikeuden yleinen osa: vastuuoppi. 4., uudistettu painos. Alma Insights 2025.

Virallislähteet

Helenius, Dan. Suomen rikosoikeuden soveltamisala - Selvitys nykytilasta ja muutostarpeista. Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2025:19. Helsinki

HE 44/2002 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.

Koulu, S., Sihvonen, E., Aarnio, K. & Moring, A. 2023, Laki ja perheiden monimuotoisuus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:22. Helsinki.

Tapani, Jussi. Oikeushenkilön rangaistusvastuu – nykytila ja kehittämistarpeet.

Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2020:22. Helsinki

Oikeustapaukset

Korkein oikeus

KKO 1938 II 139

KKO 1939 II 488

KKO 1948 II 268a

Hovioikeus

Rovaniemen hovioikeus 29.10.2021, (Dnro R 21/552), valitusluparatkaisu

Ruotsin korkein oikeus

NJA 2013 s. 588

Medialähteet

Jäppinen, Sanna, Perhe, perheempi, perhein. Juristiliitto 3.12.2025.

<https://juristiliitto.fi/juristimedia-artikkelit/perheet-ovat-yhmonimuotoisempia-pysyko-laki-perassa/> (Luettu 20.4.2026).

Lyhenteet

HE	hallituksen esitys
HO	hovioikeus
HTL	laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (261/1983)
KKO	korkein oikeus
KO	käräjäoikeus
LSL	lastensuojelulaki (417/2007)
RL	rikoslaki (39/1889)
vp	valtiopäivät

1 Johdanto

Nyky-yhteiskunnassa yli kolmannes perheistä poikkeaa tilastotiedon mukaan perinteisestä ydinperhemallista.¹ Tämän seurauksena lapsen arjessa keskeisessä asemassa voi biologisen vanhemman ohella olla myös muu aikuinen, useimmiten vanhemman uusi puoliso. Uusi puoliso ei ole lapsen biologinen vanhempi tai huoltaja, joten tässä tutkielmassa tällaisesta henkilöstä käytetään nimitystä bonusvanhempi. On epäselvää, millä edellytyksillä lapsen suhde bonusvanhempaan voidaan katsoa niin läheiseksi, että hänelle voi muodostua rikoslain 3 luvun 3 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu laiminlyöntivastuu bonusvanhemman ja lapsen välisen läheisen suhteen perusteella.

Biologisen vanhemman kohdalla velvollisuus suojella lasta on selkeästi tunnustettu sekä lainsäädännössä, että oikeuskäytännössä. Velvollisuus lapsen huollosta on lainsäädännön, kuten lastensuojelulain 2 §:n ja lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 3 §:n valossa katsottu rajautuvan biologiselle vanhemmalle tai huoltajalle. Sen sijaan bonusvanhemman asema lapseen nähden jää sääntelyn ulkopuolelle ja tällöin myös vastuun sisältö ja laajuus epäselväksi. Bonusvanhemmalla ei ole suoraan lakiin perustuvaa velvollisuutta lapseen nähden, vaikka hän saattaa käytännössä osallistua lapsen arkeen ja hoitoon merkittävästi.

Kysymys ei ole ainoastaan teoreettinen, sillä perhemuotojen moninaistuessa on yhä todennäköisempää, että lapsen arkeen osallistuu bonusvanhempi.² Perhepiirissä tapahtuvat lapseen kohdistuvat laiminlyönnit eivät ole poikkeuksellisia, minkä vuoksi bonusvanhemman passiivisuuden rangaistavuuden rajojen arviointi on ajankohtaista. Oikeustilan epäselvyys korostaa tarvetta systematisoida voimassa olevaa oikeutta ja jäsentää kriteereitä, joiden perusteella bonusvanhemman vastuu lapseen nähden voi heidän läheisen suhteensa perusteella syntyä.

* Tämä notaarityö perustuu rikosoikeuden yleisten oppien erikoistumisjaksolla 2026 yhdessä Karoliina Kuntosen kanssa laadittuun seminaarityöhön.

¹ Jäppinen 3.12.2025.

² Koulu ym. 2023, s.35.

Koska bonusvanhemman vastuuasemaa ei voida suoraan ankkuroida lainsäädäntöön, on tavoitteena selventää bonusvanhemman rikosoikeudellista vastuuasemaa lapseen nähden ja tuottaa jäsenelty kokonaiskuva niistä edellytyksistä, joiden täytyessä bonusvanhemman passiivisuus voi ylittää rikosoikeudellisen rangaistavuuden kynnyksen. Tämän kynnyksen ylittyessä myös bonusvanhemman toiminta voi johtaa laiminlyöntivastuun syntymiseen ja täyttää epävarsinaisen laiminlyöntirikoksen tunnusmerkistön.

Tutkimuskysymyksenä on, voiko bonusvanhemman passiivisuus johtaa rikosoikeudelliseen vastuuseen epävarsinaisena laiminlyöntirikoksena tilanteissa, joissa laiminlyönti kohdistuu puolison lapseen. Pyrin tarkastelemaan, millä edellytyksillä tällainen vastuuasema voi syntyä ja selventämään laiminlyöntivastuun rajanvetoa tilanteissa, joissa bonusvanhemman oikeudellinen vastuuasema lapseen nähden on epäselvä.

Olen rajannut työn koskemaan rikoslain 21 luvussa säädettyjä henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia. Rajauksen avulla tarkastelen tilanteita, joissa bonusvanhemman laiminlyönti voi johtaa lapsen fyysisen turvallisuuden, terveyden tai hengen konkreettiseen vaarantumiseen. Rajauksen avulla pyrin myös pitämään tutkimuskohteeni riittävän selkeänä ja yhtenäisenä, koska vastuuaseman arviointi voi vaihdella paljon eri rikostyyppien välillä.

Metodina tutkielmassa käytetään lainoppia, koska tutkimuskysymys kohdistuu voimassa olevaan oikeuteen ja sen tulkintaan.³ Keskityn epävarsinaisiin laiminlyöntirikoksiin, sillä niiden yhteydessä rikosoikeudellisen vastuun syntyminen edellyttää erityisen oikeudellisen velvollisuuden eli vastuuaseman olemassaoloa.⁴ Näin ollen vastuuaseman muodostumisen arviointi on keskeinen edellytys rikosoikeudellisen vastuun syntymiselle.

Aloitin tarkastelemalla bonusvanhemman asemaa perheen jäsenenä erityisesti suhteessa lapseen. Tämän avulla selkeytän niitä lähtökohtia, joiden varassa bonusvanhemman laiminlyöntivastuuta epävarsinaisissa laiminlyöntirikoksissa voidaan

³ Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2025, s.13

⁴ Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2025, s.256-260

arvioida. Tarkastelu kohdistuu erityisesti rikoslain 3 luvun 3 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaiseen vastuuaseman muodostumiseen sekä aihetta koskevaan oikeuskirjallisuuteen ja oikeuskäytäntöön. Näiden lähtökohtien perusteella pyrin systematisoimaan periaatteet ja edellytykset, joiden täyttyessä bonusvanhempi voi joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen epävarsinaisen laiminlyönnin perusteella.

2 Bonusvanhemman oikeudellinen asema

2.1 Oikeudellinen asema lapsen huollossa

Lapsen huolto ja siihen liittyvä vastuu on lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 3 §:ssä lähtökohtaisesti rakennettu huoltajuuden käsitteen varaan. Huoltajalla on lain 1 §:n mukaan paitsi oikeus, myös velvollisuus huolehtia lapsen hoidosta, hyvinvoinnista sekä tasapainoisesta kehityksestä. Perheiden arjessa huomattavimmat lainsäädännölliset haasteet liittyvät tilanteisiin, joissa lapsen vanhemmat eivät asu yhdessä tai joissa lapsen kanssa samassa taloudessa asuu henkilö, joka ei ole oikeudellisesti vanhemman asemassa.⁵

Lain esitöiden mukaan laiminlyöntivelvollisuuden ei tule olla ainoastaan oikeudellisesti perusteltu, vaan lisäksi myös ankkuroitavissa muuhun normistoon.⁶ Bonusvanhemman asemasta ei kuitenkaan ole samalla tavalla tyhjentävää sääntelyä kuin lapsen vanhemmasta, jonka osalta vastuuasema perustuu nimenomaisiin normatiivisiin säännöksiin. Sama linja ilmenee myös muussa lapsioikeudellisessa sääntelyssä. Bonusvanhemmalla ei esimerkiksi lapsen elatuksesta annetun lain 2 §:n mukaan ole velvollisuutta osallistua lapsen elatukseen, vaikka hän osallistuukin perheen yhteiseen talouteen. Hänellä ei myöskään ole lasten huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 4 §:n mukaista oikeutta tehdä lasta koskevia päätöksiä. Kysymys suhteen läheisyydestä on haastavampi, jos bonusvanhempi on osallistunut lapsen elatukseen ja huoltoon vanhemmalle kuuluvaa huoltoa vastaavalla tavalla.

Kokonaisuutena tarkastellen lapsen hoitoa, huoltoa ja elatusta koskeva sääntely osoittaa johdonmukaisesti, että oikeudellisesti vanhemman velvollisuudet on sidottu määrättyihin asemiin, lähtökohtaisesti vanhemmuuteen ja huoltajuuteen. Käytännössä on jäänyt epäselväksi, voiko tila muuttua, mikäli bonusvanhempi on täysin vanhemman tavoin osallistunut huoltoon, ja mitkä ovat kriteerit, joiden tulee täytyä, jotta suhdetta voidaan pitää tarpeeksi läheisenä.

⁵ Koulu ym. 2023, s. 214-215.

⁶ HE 44/2002 vp, s. 43.

Ratkaisussa KKO 1938 II 139 aviopuolisot tuomittiin heitteillepanosta, kun he olivat avuttomaan tilaan saattamalla lähettäneet 11-vuotiaan lapsen pimeässä asioimaan taloon, joka sijaitsi 3,5 kilometrin päässä. Tapauksessa merkittävää on se, että lapsi oli yksin aviomiehen, mutta vastuu kohdistui molempiin aviopuolisoihin, sekä aviomieheen että -vaimoon. Korkein oikeus katsoi aviopuolisoiden yhdessä saattaneen lapsen avuttomaan tilaan, mikä riitti täyttämään heitteillepanon tunnusmerkistön ilman, että erityinen vastuuasema tai sen muodostuminen tuli ratkaisussa sen tarkemmin pohdittavaksi. Ratkaisu on tutkimuksen kannalta jossain määrin rajoittunut, sillä rikosoikeudellisen vastuun synty ei perustunut vastuuaseman arviointiin, vaan tekijöiden aktiiviseen menettelyyn lapsen saattamisessa avuttomaan tilaan. Tästä huolimatta tapaus havainnollistaa, ettei rikosvastuun kohdentaminen edellytä muodollisen huoltajuuden yksityiskohtaista arviointia. Tämä tukee tulkintaa siitä, että lapsen arjessa tosiasiallisesti toimiville aikuisille, kuten bonusvanhemmalle, voi tietyissä tilanteissa syntyä rikosoikeudellinen vastuuasema, vaikka oikeudellista asemaa ei olisikaan nimenomaisesti määritelty.

Arvioinnin ei näin tule perustua vain muodolliseen oikeudelliseen asemaan, vaan siihen, milloin tosiasiallinen rooli perheessä voi synnyttää oikeudellisesti merkityksellisen velvollisuuden huolehtia lapsesta. Tämä lähtökohta rajaa tarkasteluni kohteeksi tilanteet, joissa bonusvanhemman rooli ylittää tavanomaisen parisuhteeseen perustuvan suhteen ja lähestyy huoltajan kaltaista asemaa.

2.2 Bonusvanhemman rooli perheessä

Vaikka bonusvanhemmalla ei lähtökohtaisesti ole oikeudellista huoltajan asemaa ilman erillisiä toimia, hänen roolinsa perheessä voi käytännössä muodostua keskeiseksi. Uusperheissä lapsen biologisen vanhemman puoliso osallistuu usein lapsen arkeen tavalla, joka ei rajoitu vain satunnaiseen vuorovaikutukseen, vaan sisältää jatkuvaa hoivaa ja kasvatuksellista vastuuta. Näin ollen bonusvanhemman todellinen asema perheessä voi poiketa merkittävästi hänen oikeudellisesta asemastaan. Perheiden monimuotoistumista koskevassa selvityksessä on todettu, että nyky-yhteiskunnassa

lapsen arki rakentuu usein useamman aikuisen varaan, eikä tämänhetkinen oikeudellinen vastuunjako täysin vastaa tätä järjestelyä.⁷

Bonusvanhemman asemaa voidaan tarkastella useasta perspektiivistä. Lainsäädäntö rajaa lapsen huolenpitoa koskevat velvollisuuden selkeästi vanhemmalle tai huoltajalle. Toisaalta perhe-elämän olosuhteet voivat johtaa tilanteisiin, joissa bonusvanhempi osallistuu lapsen hoivaan, valvontaan ja kasvatukseen tavalla, joka lähestyy laissa kuvattua huoltajan asemaa. Tämä jännite muodostaa keskeisen lähtökohdan arvioitaessa bonusvanhemman mahdollista rikosoikeudellista vastuuta, kun kyseessä on lapseen kohdistuva epävarsinainen laiminlyöntirikos. Voidaanko bonusvanhemman passiivisuuden katsoa johtavan oikeudellisen vastuuaseman syntymiseen, kun lapsen ja bonusvanhemman suhde käytännössä vastaa huoltajuutta? Jatkan tarkastelua arvioimalla bonusvanhemman vastuuasemaa epävarsinaisen laiminlyöntirikoksen näkökulmasta.

⁷ Koulum. 2023, s. 30-31.

3 Epävarsinainen laiminlyöntirikos

3.1 Vastuuaseman normatiivinen perusta

Rikosoikeudellinen vastuu perustuu lähtökohtaisesti aktiiviseen tekoon, mutta epävarsinaisissa laiminlyöntirikoksissa juuri passiivisuus voi johtaa rikosvastuuseen. Laiminlyöntivastuun syntyminen edellyttää erityistä oikeudellista velvollisuutta estää seurauksen syntyminen.⁸ Bonusvanhemman osalta ratkaisevaa on, voidaanko hänellä katsoa olleen tällainen erityinen oikeudellinen velvollisuus toimia estäen seurauksen syntyminen.⁹ Tarkasteltaessa bonusvanhemman ja lapsen välistä suhdetta, voi bonusvanhemman vastuuasema perustua rikoslain 3 luvun 38:n 2 momentin 2 kohdan mukaiseen tekijän ja uhrin väliseen suhteeseen. Vastuun syntyminen perustuu passiivisuuteen tilanteissa, joissa bonusvanhemmalla olisi ollut oikeudellisesti perusteltu velvollisuus toimia. Mikäli bonusvanhemmalla ei katsota olleen lakiin perustuvaa toimintavelvollisuutta, myöskään rikosoikeudellista vastuuta ei voida perustellusti katsoa syntyneen.

Bonusvanhemmalle ei myöskään voida katsoa syntyvän vastuuta lapsesta vain tämän perhesuhteisiin tai parisuhteeseen perustuvien moraalisten tai sosiaalisten odotusten perusteella.¹⁰ Tämä korostaa rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen merkitystä. Rikoslain 3 luvun 1 §:ssä ilmentyvistä laillisuusperiaatteista seuraa, ettei laiminlyöntivastuu voi perustua epämääräisiin ja esimerkiksi kulttuurillisesti vaihteleviin käsityksiin perhesuhteista, vaan edellyttää riittävän täsmällistä oikeudellista pohjaa. Rikosoikeudellisen vastuun tulee laillisuusperiaatteen perusteella säilyä ennakoitavana ja tarkkarajaisena, jotta yksilö voi ymmärtää, milloin hänen toimimattomuutensa voi johtaa rikosoikeudelliseen vastuuseen.¹¹ Niinpä bonusvanhemman on voitava ennakoida, millaisissa tilanteissa hänen toimimattomuutensa voi johtaa rikosoikeudelliseen vastuuseen. Bonusvanhemman aseman kohdalla tämä tarkoittaa, ettei vastuu voi perustua epämääräisiin oletuksiin.

⁸ HE 44/2002 vp, s. 42.

⁹ Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2025, s. 254–255.

¹⁰ HE 44/2002 vp, s. 43.

¹¹ Melander 2008, s.195-196.

Niinpä vastuun syntyminen edellyttää riittävän selkeästi havaittavaa, konkreettista suhdetta lapseen.

Vanhemman osalta vastuuasema on selkeä. Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 1 § sekä lastensuojelulain 2 §:n perusteella lainsäädäntö asettaa vanhemmalle velvollisuuden huolehtia lapsen hyvinvoinnista, hoidosta ja kasvatuksesta. Vanhemman asema on siten tyyppiesimerkki rikoslain 3 luvun 3 §:n 2 momentin 2 kohdan tarkoittamasta tekijän ja uhrin välisen suhteen muodostamasta vastuuasemasta, johon liittyy laaja suojelevollisuus. Bonusvanhemmalle puolestaan ei synny tällaista suojelevollisuutta suoraan lain nojalla. Rikosoikeudellista vastuuta ei voida ulottaa henkilöön ilman oikeudellisesti tunnistettavaa perustaa. Tämä korostuu erityisesti epävarsinaisissa laiminlyöntirikoksissa, joissa bonusvanhemman vastuun syntyminen edellyttää aina erityisen oikeudellisen velvollisuuden olemassaoloa.¹²

3.2 Vastuuaseman konkreettinen arviointi

Ratkaisussa KKO 1939 II 488 arvioitiin ensinnäkin biologisen vanhemman vastuuta tilanteessa, jossa äiti oli jättänyt 5-vuotiaan lapsensa yksin kotiin. Korkein oikeus katsoi, että lapsen jättäminen ilman huolenpitoa oli omiaan aiheuttamaan vaaraa tämän hengelle tai terveydelle, ja äiti tuomittiin heitteillepanosta. Ratkaisu kuvastaa vakiintunutta lähtökohtaa, jonka mukaan biologiseen vanhemmuuteen perustuva suhde muodostaa suojelevastuun lapsesta. Tapauksessa arvioitiin kuitenkin myös äidin uuden aviopuolison laiminlyöntivastuuta suhteessa lapseen. Hovioikeus katsoi, että äidin uusi aviomies, joka ei ollut lapsen biologinen isä, oli avioliiton kautta tullut velvolliseksi huolehtimaan aviopuolisonsa lapsesta ja siten syyllistynyt laiminlyöntiin lapsen äidin tavoin. Korkein oikeus ei kuitenkaan pitänyt näytettynä, että aviomies olisi laiminlyönyt velvollisuutensa, eikä häntä tuomittu.

Ratkaisusta on kuitenkin pääteltävissä, että korkein oikeus ei kiistänyt uuden aviopuolison mahdollista vastuuasemaa, vaan piti sitä ainakin periaatteessa mahdollisena.¹³ Ratkaisun perusteella bonusvanhemman vastuu ei kuitenkaan synny

¹² Helenius 2025, s.14-15

¹³ Livson 1949, s. 163.

automaattisesti pelkän muodollisen suhteen perusteella, vaan edellyttää lisäksi konkreettista näyttöä velvollisuuden rikkomisesta. Tämä viittaa siihen, että uuden aviopuolison asema voi tietyissä olosuhteissa auttaa synnyttämään läheiseen suhteeseen perustuvan erityisen oikeudellisen velvollisuuden puolison lasta kohtaan. Vastuun sisältö ja laajuus kuitenkin määräytyvät tapauskohtaisesti.

Pelkkä vanhemman ja bonusvanhemman välinen parisuhde tai yhteisasuminen eivät kuitenkaan yksinään riitä perustelemaan vastuuaseman muodostumista heidän välilleen.¹⁴ Tämän perusteella voidaan tulkita, että pelkkä parisuhde lapsen vanhemman kanssa ei riitä perustamaan vastuuasemaa myöskään bonusvanhemman ja lapsen välille.

Esimerkiksi Ruotsin korkeimman oikeuden ratkaisussa NJA 2013 s. 588 arvioitiin biologisen vanhemman avopuolison mahdollista laiminlyöntivastuuta. Tapauksessa L.E. oli pieni lapsi, joka asui äitinsä E.E:n ja tämän avopuolison M.S:n kanssa. Lapsi sai vakavan palovamman käteensä, mutta häntä ei viety välittömästi hoitoon. Lapsi toimitettiin hoitoon vasta seuraavana aamuna, jolloin hän oli kärsinyt huomattavista kivuista. Näyttö ei riittänyt osoittamaan, että vanhemman avopuoliso M.S. olisi itse aiheuttanut vamman, mutta hän ei myöskään ollut huolehtinut lapsen viemisestä hoitoon viivytyksettä. Käräjäoikeus katsoi, ettei M.S:lle voinut syntyä erityistä oikeudellista toimimisvelvollisuutta pelkästään niin kutsutun isäpuolen aseman perusteella. Hovioikeus puolestaan arvioi, että M.S:n asema yhdessä asumisen ja osittaisen vanhemmuuden kaltaisen roolin perusteella muodosti sellaisen vastuuaseman, jonka perusteella M.S tuomittiin törkeästä pahoinpitelystä.

Vaikka ruotsalainen oikeuskäytäntö ei ole Suomessa oikeudellisesti sitovaa, sillä voidaan katsoa olevan merkitystä laiminlyöntirikosten tulkinnassa oikeusvertailevasta näkökulmasta.¹⁵ Pohjoismaissa esimerkiksi ratkaisut lapsen huollosta noudattavat usein samaa linjaa.¹⁶ Suomen oikeuskirjallisuudessa epävarsinaisia laiminlyöntirikoksia on käsitelty myös pohjoismaisessa kontekstissa, jolloin myös Ruotsin korkeimman

¹⁴ Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2025, s. 259.

¹⁵ Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2025, s.13

¹⁶ Koulu ym. 2023, s. 156 ja 160

oikeuden ratkaisut voidaan ottaa huomioon etenkin oikeusvertailevina lähteinä.

Ruotsalaisessa oikeuskäytännössä laiminlyöntirikoksia ei olla kodifioitu RL 3 luvun 3 § 2 momenttia vastaavalla tavalla, mutta ruotsalaisesta oikeuskirjallisuudesta ja etenkin oikeuskäytännöstä löytyy yhteneviä piirteitä Suomen sääntelyn kanssa.¹⁷ Ruotsalainen oikeuskäytäntö tarjoaa suomalaiselle tulkinnalle tukea erityisesti, kun kotimainen oikeuskäytäntö on vähäistä ja arvioitavaksi tulee uudenlaisia perhe- ja vastuusuhteita.

Tapauksessa korkein oikeus totesi, että pahoinpitely voi periaatteessa toteutua myös laiminlyönnillä, mutta tällöin vastuuaseman perustumiseksi edellytetään erityistä oikeudellista velvollisuutta. Tällainen velvollisuus ei korkeimman oikeuden mukaan synny pelkästään yhteisasumisesta tai parisuhteesta, vaan sen syntyminen edellyttää joko riittävän läheistä suhdetta sekä merkittävää tosiasiallista osallistumista lapsen hoivaan tai vastuunottoa lapsesta. Koska tällaisen velvollisuuden olemassaoloa ei näytetty, eikä M.S. myöskään ollut yksin vastuussa lapsen tilanteesta, korkein oikeus katsoi, ettei hänelle ollut syntynyt rikosoikeudellista toimimisvelvollisuutta, ja syyte hylättiin.

Bonusvanhemman kohdalla vastuun syntyminen pelkästään parisuhteen perusteella johtaisi helposti rikosoikeudellisen vastuun hallitsemattomaan laajenemiseen, jota RL 3 luvun 3 §:n 2 momentilla on myös yleisesti pyritty rajoittamaan. Laillisuusperiaatteen näkökulmasta tämä synnyttäisi kyseisen periaatteen vastaisia tilanteita, joissa bonusvanhempi voisi joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen ilman selkeää, lakiin pohjautuvaa perustetta.¹⁸ Arvioinnissa tulee siis kiinnittää huomiota konkreettisiin olosuhteisiin, joiden perusteella velvollisuus voisi bonusvanhemmalle syntyä.

Vastuuaseman arvioinnissa merkitystä voidaan antaa myös lapsen iälle, sillä mitä nuoremasta lapsesta on kyse, sitä riippuvaisempi hän on aikuisen huolenpidosta ja suojelusta. Tämän vuoksi pienen lapsen kohdalla bonusvanhemmalta voidaan perustellusti edellyttää laajempaa vastuuta lapsen turvallisuudesta ja hyvinvoinnista. Oikeuskirjallisuudessa onkin korostettu sitä, että lapseen kohdistuvan laiminlyönnin moitittavuutta lisää lapsen puolustuskyvyttömyys ja riippuvuus aikuisen huolenpidosta.

¹⁷ Jareborg 1988, s.62-64

¹⁸ Korkka-Knuts 2020, s.20

Esimerkiksi tilanteessa, jossa vanhempi tahallaan laiminlyö lapsensa ruokinnan lapsen menehtymiseen asti, teon moitittavuutta lisää juuri se, että teko kohdistuu puolustuskyvyttömään ja tekijästä täysin riippuvaiseen lapseen. Tällaisessa tilanteessa myös laiminlyönnillä toteutettua tekoa voidaan pitää erityisen raakana ja julmana.¹⁹ Tilanne on kuitenkin erilainen vanhemman lapsen tai lähes täysi-ikäisen nuoren kohdalla. Vanhemmalla lapsella on enemmän kykyä huolehtia itsestään, tunnistaa vaaratilanteita tai hakea apua ulkopuolisilta. Ikä ei kuitenkaan yksin ratkaise vastuuaseman syntymistä, vaan arviointi perustuu kokonaisuutena lapsen ja bonusvanhemman väliseen suhteeseen, yhteiseen arkeen sekä siihen, millainen tosiasiallinen vastuu bonusvanhemmalla on ollut lapsen hoidosta ja turvallisuudesta.

3.3 Bonusvanhemman tosiasiallinen asema laiminlyöntivastuun perustana

Rikoslain 3 luvun 3 §:n 2 momentti jättää laiminlyöntivelvollisuuden tarkemman sisällön avoimeksi, mikä merkitsee, että tarkempi määrittely pohjautuu oikeuskäytäntöön ja -kirjallisuuteen. Vakiintuneen kannan mukaan toimintavelvollisuus ei ole abstraktisti määriteltävissä, vaan määräytyy tapauskohtaisesti olosuhteiden perusteella.²⁰ Niinpä bonusvanhemman jatkuva rooli lapsen arjessa on keskeinen arvioitaessa laiminlyöntivastuun syntymistä tilanteissa, joissa selkeä oikeudellinen perusta vastuuaseman muodostumiseksi puuttuu.

Hallituksen esityksessä on korostettu, että epävarsinaisen laiminlyöntivastuun taustalla vaikuttaa lisäksi ajatus tilanteista, joissa henkilön asemaan liittyy perusteltuja odotuksia huolehtia toisen turvallisuudesta. Tällainen perusteltu odotus saattaa syntyä esimerkiksi läheisen yhteiselämän takia syntyneen huolenpito- ja suojaamisvelvollisuuden perusteella.²¹ Keskeisen lähtökohdan mukaan vastuuasemassa olevaan henkilöön kohdistuu hänen asemaansa ja rooliinsa perustuvia odotuksia siitä, että hän toiminnallaan pyrkii estämään vahinkoseurauksen syntymisen. Laiminlyöntivastuu rakentuu ajatukselle, jonka mukaan tietyissä tilanteissa on perusteltu oikeus luottaa siihen, että tietyssä asemassa oleva henkilö toimii tilanteen

¹⁹ Luoto, LM 5/2023, s. 700.

²⁰ Frände 2005, s.118-119.

²¹ HE 44/2002 vp, s. 44.

edellyttämällä tavalla.²² Siten voidaan ajatella, että laiminlyöntivastuu voi perustua hoivasuhteeseen, mikäli henkilön asema on kehittynyt sellaiseksi, että häneltä voidaan perustellusti odottaa aktiivista toimintaa vahingon estämiseksi.²³ Niinpä voidaan katsoa, että tilanteissa, joissa bonusvanhempi tosiasiallisesti osallistuu lapsen hoivaan ja arkeen säännöllisesti, häneen voisi kohdistua myös oikeutettu odotus huolehtia lapsen turvallisuudesta ja puuttua lasta kohtaaviin vaaratilanteisiin. Vastuuaseman muodostumiseksi bonusvanhemman ja lapsen välisen suhteen tulee olla tosiasiallinen huolenpitosuhde. Suhteen muodostumisessa ratkaisevaa on se, missä määrin puoliso tosiasiassa vastaa lapsen hoivasta, eikä pelkän satunnaisen osallistumisen voida katsoa synnyttävän RL 3 luvun 3 §:n 2 momentin mukaista oikeudellista velvollisuutta.

Voidaan katsoa, että yhdessä asuminen on yksi perustavanlaatuisista edellytyksistä vastuuaseman syntymiselle.²⁴ Tämä johtunee siitä, että yhteisasuminen luo yhteyden lapsen arkeen ja mahdollistaa päivittäisen osallistumisen lapsen huoltoon. Tämä läheisyys arjessa mahdollistaa myös sen, että hän pystyy realistisesti huomaamaan lapseen kohdistuvat riskit ja puuttumaan niihin ajoissa. Pelkkä yhdessä asuminenkaan ei kuitenkaan luo vaadittua tosiasiallista yhteyttä lapseen, mutta tekee tällaisen yhteyden syntymisestä todennäköisempää ja luo edellytykset sen muodostumiselle.

Tästä seuraa, että vastuuasemaa arvioitaessa lapsen ikä, avuntarve sekä riippuvuus aikuiseen on otettava huomioon. Loogisesti mitä enemmän lapsi on arjessaan riippuvainen huolenpidosta, sitä enemmän myös yhteisasuminen voi tukea vastuuaseman syntymistä. Vanhempi lapsi on yleensä itsenäisempi, eikä vaadi samalla tavalla huolenpitoa. Tämän takia tosiasiallinen suhde voi jäädä etäisemmäksi ja laiminlyönnin merkkien huomaaminen muodostua vaikeaksi. Yhteisasuminen on yksi arvioinnin lähtökohdista, mutta ratkaisu perustuu kokonaisarviointiin siitä, millaiseksi bonusvanhemman rooli lapsen elämässä on muodostunut ja minkälaista toimintaa häneltä voidaan tämän perusteella odottaa.

²² HE 44/2002 vp, s. 44.

²³ Korkka-Knuts ym. 2020, s. 113.

²⁴ Frände 2005, s. 243.

Näkemyistä puoltaa uudempi alioikeuden oikeuskäytäntö. Rovaniemen hovioikeuden ratkaisussa (R 21/552) on arvioitu avopuolison vastuuta tilanteessa, jossa tämä ei ole lapsen juridinen huoltaja. Ratkaisussa lähtökohtana oli, että äidin avopuolisolle voi muodostua erityinen vastuuasema suhteessa äidin lapseen, vaikka puolisoilla ei ollut lakiin perustuvaa huoltajuutta. Kyse oli tilanteesta, jossa pieni lapsi oli vastaajien, eli lapsen biologisen äidin sekä äidin avopuolison, huollossa kärsinyt merkittävästä painon laskusta ja pituuskasvun hidastumisesta usean kuukauden ajanjakson aikana. Käräjäoikeus katsoi näytetyksi, että kehityksen poikkeamat eivät johtuneet vastaajien esittämistä syistä, kuten perinnöllisistä tekijöistä, vaan siitä, että lapsi ei ollut saanut riittävästi ravintoa vastaajien huolenpidossa. Lapsi oli tekohetkellä iältään noin 2 vuoden ikäinen, eli täysin huoltajiensa varassa oleva.

Vastaajat olivat lopulta toimittaneet lapsen hoitoon, minkä vuoksi käräjäoikeus katsoi, ettei heidän tarkoituksenaan ollut tahallisesti vahingoittaa lapsen terveyttä. Tästä syystä pahoinpitelysyyte hylättiin. Sen sijaan menettelyn katsottiin aiheuttaneen lapsen terveydelle konkreettisen vaaran, minkä perusteella vastaajat tuomittiin heitteillepanosta.

Vastuuaseman kannalta keskeistä ratkaisussa oli se, että lapsen äidin ohella myös äidin avopuolison katsottiin olevan vastuuasemassa. Äiti oli lapsen huoltaja, kun taas avopuoliso ei ollut lapsen lakisääteinen huoltaja. Tästä huolimatta käräjäoikeus katsoi, että avopuoliso oli asunut lapsen kanssa samassa taloudessa ja osallistunut tosiasiallisesti tämän hoitoon yhteisessä perhe-elämässä. Näin ollen myös avopuolison katsottiin olleen sellaisessa asemassa, että hänelle oli syntynyt velvollisuus huolehtia lapsen riittävästä ravinnonsaannista ja yleisestä hyvinvoinnista.

Hovioikeus ei myöntänyt asiassa jatkokäsittelylupaa, joten käräjäoikeuden ratkaisu jäi pysyväksi. Ratkaisun voidaan katsoa olevan linjassa aiemman lähtökohdan kanssa, jonka mukaan vastuuasema ei rajoitu muodolliseen huoltajuuteen, vaan sen tulee perustua tosiasialliseen hoivasuhteeseen ja arjen vastuunkantoon. Ratkaisu vahvistaa siten oikeuskäytännössä jo aiemmin havaittua kehityssuuntaa, jossa vastuuaseman tulee perustua henkilön tosiasialliseen merkittävään rooliin lapsen elämässä. Kokonaisuutena ratkaisu vahvistaa käsitystä siitä, että rikosoikeudellisen vastuun

kohdentamisessa painotetaan yhä enemmän tosiasiallisia olosuhteita muodollisten oikeudellisten rakenteiden sijaan. Tämä kehityssuunta voi heijastaa myös laajempaa muutosta perhe- ja rikosoikeuden yhteydessä. Vaikka erityisen vastuun syntymisen rajaa on johdonmukaisesti pidetty korkealla, saattaa perhesuhteiden monimuotoistuminen edellyttää tulevaisuudessa myös vastuusuhteiden joustavampaa ja monimuotoisempaa tulkintaa.

4 Bonusvanhemman rikosoikeudellisen vastuun rajat

4.1 Vastuuasemaoppi

Vastuuaseman olemassaolo ei yksin riitä epävarsinaisen laiminlyöntirikoksen tunnusmerkistön täyttymiseen, vaan lisäksi on arvioitava toimintavelvollisuuden konkreettinen sisältö ja toimintamahdollisuudet. Vastuun syntyminen edellyttää, että velvollisuuden mukaisella toiminnalla olisi voitu estää seurauksen syntyminen tai olennaisesti pienentää sen toteutumisen todennäköisyyttä.²⁵ Oikeuskirjallisuuden mukaan epävarsinaisen laiminlyönnin tilanteissa vastuuasemaoppi rajoittaa rangaistavuuden alaa.²⁶ Tämän vuoksi myös bonusvanhemman vastuuta arvioitaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, kuinka laajaksi velvollisuus voidaan todellisuudessa perustellusti määrittää. Vastuuaseman rajaava merkitys korostuu erityisesti tilanteissa, joissa arvioitavana on bonusvanhemman asemaan perustuva tosiasiallisen hoivasuhteen oikeudellinen merkitys.

Toimintavelvollisuuden sisältö voidaan jäsentää suojelu- ja valvontavastuun kautta. Vaikka rikoslaissa ei tehdä muodollista eroa suojelu- ja valvontavastuun välillä, käytännössä ero näkyy siinä, kuinka laajasti ja aktiivisesti henkilön odotetaan toimivan vahinkojen tai vaarojen ehkäisemiseksi.²⁷ Suojeluvastuuasema tarkoittaa, että vastuuasemassa olevan tehtävänä on poistaa kaikki riskit, jotka uhkaavat tiettyä henkilöä.²⁸ Käytännössä suojeluvastuun velvoittaman bonusvanhemman tulisi huolehtia siitä, että lasta suojataan vaaroilta, joihin lapsi voi joutua.²⁹

Suojeluvastuun näkökulmasta ratkaisevaa on, onko bonusvanhempi käytännössä omaksunut tehtäviä, jotka liittyvät lapsen turvallisuuden välittömään turvaamiseen. Tällainen vastuu voi konkretisoitua esimerkiksi tilanteissa, joissa bonusvanhempi huolehtii lapsen päivittäisestä valvonnasta, terveydestä tai perustarpeista silloin, kun biologinen vanhempi ei ole paikalla tai hoida mainittuja tehtäviä. Tällöin

²⁵ Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2025, s. 278; Ks. syy-yhteysarvioinnin edellyttämästä hypoteettisuudesta tarkemmin Korkka-Knuts ym. 2020, s. 135–139.

²⁶ Tapani 2020, s.49

²⁷ Korkka-Knuts 2020, s.111.

²⁸ Boucht ja Frände. 2019, s.138

²⁹ Korkka-Knuts 2020, s.112-113.

bonusvanhemman asema ei enää rajoitu perhesuhteeseen, vaan sisältää elementtejä, jotka muistuttavat suojeluvastuulle ominaista velvollisuutta aktiiviseen riskien torjumiseen.

Valvontavastuuasema puolestaan liittyy tilanteisiin, joissa henkilön tehtävänä on valvoa tai kontrolloida vaaran lähdeä, esimerkiksi vaarallista laitetta tai kotieläintä, jotta vahinkoja tai loukkaantumisia ei syntyisi. Valvontavastuu korostaa siis seurannan merkitystä, vaikka henkilö itse ei välttämättä aiheuttaisi vaaraa.³⁰ Näin ollen arvioitaessa epävarsinaista laiminlyöntirikosta on aina kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, onko bonusvanhempi ollut tilanteessa, jossa hänen olisi tullut joko suojata jotakuta tai valvoa vaaran lähdeä, ja onko hän jättänyt tämän velvollisuutensa toteuttamatta.

Bonusvanhemman tulee sekä tunnistaa lapsen turvallisuutta uhkaavat tilanteet että toimia niiden estämiseksi tilanteissa, joissa hänellä on siihen tosiasiallinen mahdollisuus. Ratkaisevaa ei ole vastuun luokittelu suojelu- tai valvontavastuuksi, vaan se, onko bonusvanhempi ollut sellaisessa asemassa, jossa hän on voinut vaikuttaa tilanteeseen ja hänen olisi tullut toimia. Jos tällainen tosiasiallinen vaikutusmahdollisuus tai lapsen hoivaan liittyvä rooli puuttuu, ei myöskään vastuuta voida perustellusti asettaa, eikä passiivisuutta voida pitää rikosoikeudellisesti merkityksellisenä epävarsinaisena laiminlyöntinä.

³⁰ Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2025, s. 258.

5 Johtopäätökset

Tutkielman keskeisenä lähtökohtana arvioimme edellytyksiä, joiden perusteella bonusvanhemmalle voi muodostua rikoslain 3 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettu erityinen oikeudellinen toimimisvelvollisuus lapseen nähden. Tarkastelun perusteella voidaan todeta, että bonusvanhemman vastuuasema ei perustu suoraan lakin säännöksiin samalla tavoin kuin lapsen biologisen vanhemman tai huoltajan asema. Huoltajuus muodostaa edelleen selkeimmän oikeudellisen perustan lapsen huolenpitovelvollisuudelle, kun taas bonusvanhemman asema rakentuu hajanaisemmin oikeuskäytännön ja oikeuskirjallisuuden varaan. Tästä seuraa, että vastuuaseman arviointi on lähtökohtaisesti tapauskohtaista ja edellyttää kokonaisharkintaa, jossa korostuvat tosiasialliset olosuhteet. Toisaalta oikeustilan vakiintumattomuus myös mahdollistaa joustavan reagoinnin erilaisiin perhetilanteisiin.

Oikeuskäytännön perusteella on kuitenkin havaittavissa, että muodollinen huoltajuus ei ole yksin ratkaiseva edellytys vastuuaseman syntymiselle. Ratkaisusta KKO 1948 II 268a sekä Ruotsin korkeimman oikeuden ratkaisusta NJA 2013 s. 588 ilmenee, että rikosoikeudellinen vastuu voi perustua myös tosiasialliseen hoivasuhteeseen ja perhe-elämään osallistumiseen. Erityisesti Ruotsin korkeimman oikeuden ratkaisu korostaa kuitenkin myös rajoitusta, jossa pelkkä yhteisasuminen tai parisuhde lapsen vanhemman kanssa ei vastuuaseman muodostumiseksi riitä, vaan vastuuaseman syntyminen edellyttää riittävän konkreettista osallistumista lapsen huolenpitoon. Suomessa yhteisasumista on kuitenkin pidetty tietynlaisena kulmakivenä bonusvanhemman vastuun syntymistä tarkastellessa.

Tämän perusteella voidaan katsoa, että bonusvanhemman vastuuasema sijoittuu oikeudellisesti eräänlaiseen välitilaan muodollisen huoltajuuden ja täysin ulkopuolisen henkilön välillä. Mitä tiiviimpi ja pitkäkestoisempi tosiasiallinen hoivasuhde on, sitä todennäköisemmin bonusvanhemmalle voi syntyä rikoslain 3 luvun 3 §:n 2 momentin mukainen erityinen oikeudellinen toimimisvelvollisuus.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että bonusvanhemman laiminlyöntivastuun keskeisenä arviointikriteerinä tulee pitää sitä, millainen tosiasiallinen suhde bonusvanhemmalla on lapseen ja kuinka laajasti hän on ottanut vastuuta lapsesta.

Vastuu ei siis synny automaattisesti perhesuhteen perusteella, vaan edellyttää konkreettista ja vakiintunutta roolia lapsen huolenpidossa. Tällainen rooli voi näyttäytyä ulospäin hyvinkin erilaiselta perheestä riippuen, mutta lähtökohtaisesti vakiintuneena roolina voidaan pitää esimerkiksi sitä, että henkilö huolehtii säännöllisesti lapsen päivittäisistä perustarpeista, kuten ruokailusta, sekä päiväkotij- ja nukkumaanmenorutiineista. Näin ollen myös lapsen ikä tulee ottaa arvioinnissa huomioon, koska huolenpidon tarve vähenee lapsen kasvaessa ja itsenäistyessä. On selvää, että yhdessä asuminen ei tuota automaattisesti vastuuta, mutta sen voidaan katsoa olevan yksi huomattava tekijä arvioitaessa, kuinka läheiseksi suhde lapseen on voinut muodostunut. Tämä rajanveto on myös rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta olennainen, koska se edellyttää vastuun ennakoitavuutta ja tarkkarajaisuutta. Vastuuaseman laajentaminen liiallisesti johtaisi ennakoimattomaan ja epäselvään rangaistusvastuuseen.